

HOZZÁSZÓLÁS AZ OSZTÁLYBESZÁMOLÓHOZ

GÉCZY BARNABÁS

A FÖLD- ÉS ÁSVÁNYTANI TUDOMÁNYOK DOKTORA

Mint tanár a földtan és a közműveltség kérdéséhez szólok hozzá. A természettudományok fejlődése egyrészt a *térre* vonatkozó ismereteket növelte meg. Elég itt arra a pályára utalni, amely KOPERNIKUSTÓL a Hold meghódításáig ívelt. Másrészt elmélyültek azok az ismeretek, amelyek az *időre*, a Föld múltjára vonatkoznak. A Föld korát évszázadokon át évezredekben mérték, és nem is olyan rég KÖVESLIGETHY RADÓ (1862—1934) geofizikus-csillagász a Föld korát még csak 20 millió évre becsülte. Hála az abszolút időszámítás fejlett módszereinek az évmilliókból milliárdok lettek. A Föld korát ma több mint 4 milliárd évre becsülik. Ami vonatkozik a Földre, vonatkozik az emberre is. A múlt század elején CUVIER még vallhatta, hogy az ősember nem létezik. Az 1856-ban feltárt Neandervölgyi ősember lelet azonban már 100 000 éves múltra vetett fényt; az 1890. évi jávai lelet 700.000 évre. Az 1960-tól ismert Homo habilis 1. 800. 000 évvel ezelőtt élt. Az „ügyes ember” ember volta ma még vitatott, az azonban kétségtelen, hogy a főemlősök szétkülönülése, amely egyrészt a mai ember, másrészt a mai majmok felé vezetett, már 20 millió évvel ezelőtt bekövetkezett. Ez az időpont tehát egybeesik azzal az értékkel, amelyet a századforduló természettudósai a Föld életkorának tekintettek.

A csaknem felmérhetetlen földtörténeti idő — nagy kihívás! Erre a kihívásra választ adni, a Föld és a szerves élet történetét feltárni, értelmezni, szakaszokra bontani — a szigorúbb értelemben vett földtani kutatás évszázados, nemes feladata. Ennek a munkának világnézeti és általános természet-tudományos műveltség szempontjából is jelentős eredményei a nagyközönség számára jobbára ismeretlenek.

A térre vonatkozó tájékozódás megalapozásában általános és középfokú földrajzoktatásnak jelentős szerepe van. A távközlési eszközök fejlődésével ezt a táguló teret oly mértékben vettük birtokunkba, hogy nem teljesen alaptalan arról beszélni, hogy a Föld tudatunkban „összezsugorodott”. Ami az idő tényezőt illeti, a közoktatás az emberi társadalmak történetével sok éven át kellő részletességgel foglalkozik. Az ember előtörténetére, a bioszféra és a Föld múltjára a jelen oktatási rendszer azonban nem fordít kellő időt. Mindnyájan

felszisszennénk, ha valaki JULIUS CAESART NAPÓLEON kortársának tekintené. Nem csodálkozunk viszont azon, hogy a rajzokon az ősember a 70 millió évvel korábban kihalt Dinosaurussal együtt szerepel, pedig az anakronizmus itt sokkal feltűnőbb. Külföldi példák alapján meggyőződésünk, hogy nemcsak az oktatás és a közműveltség, hanem a sokirányú természettudományos kutatás is szervezettebbé és megalapozottabbá válna, ha ebben az idő dimenzió, azaz a földtani szemlélet nagyobb súlyt kapna. A földtudományok forradalmi periódusában, a földtan a rokon tudományokat legjobban a történeti szemlélet következetes alkalmazásával segíti, és — reméljük — fogja fokozottabban segíteni.